

३५४३

- नस्ति को स्मृति -

३२९२६:२६

३२-२०

त्रागणेश्वर्यतमः ऋग्रामवंजायनमः॥ प्रार्थाधानप्रभृतिविहितानेकसंस्कारमुद्धेचित्तादर्जेसकलमुनयोयं प्रपश्यंति देवं
चंद्रादित्यानलभत्तडितां भाष्वाहेत्तदानं वंदेवेदेः शिरसिनिहितं पालकं पांडवानां॥ १॥ नत्वा हरिगुरुस्त्वरो वादिग्नेऽघेन
प्रदेविदुषां। मधुबाशनमैदावहमधुतासंस्कारकौ स्तुभंतनुमः॥ २॥ उपथग्रोडशसंस्काराः॥ तत्रग्रार्थानं प्रथममु
च्यते॥ इतरसंस्कारान्प्रतितुपजीव्यत्वेन तस्यैव स्मृतिकर्त्तमिः एत्यस्त्रकारैश्वरग्रार्थानमत्तावितितुपतिष्ठरिग
भैलंभनमितिचप्रथमनिर्देशात्तदुपयोगितयादुष्टरजोदर्शनशातिंश्वर्तुप्रथमरजोदर्शनेशुभाषुभस्त्वकानि
कच्छेत्॥ उपथप्रथमरजोदर्शनेमासफलं॥ भग्नाचेत्रस्याम्बृथमत्तीत्वारावेधव्यभागिना॥ वेशारेवधनपुञ्चाषा
ज्येष्ठरोगान्वितातथा॥ स्तुत्योमतप्रजापोक्ताश्वावेणाधनधात्यभाक्॥ नमस्येदुभंगाहिष्याप्याजिष्वनेचयशान्विना॥
उर्मेष्यायुष्मतानारामार्गशार्षेबहुप्रज्ञा॥ पौष्ट्रेतुपूष्वत्वानशमाधेपुत्रसुखान्विता॥ फलतुनेश्वामतीनारारजोमासफ
लंकमादिति॥ उपथतिथिपलं॥ श्वाधरायेगुरुः॥ प्रथमायपतिंहंतिवितीयायांसुखंमवेत्॥ नत्तायायांज्ञियेस्याच्च
तुर्थांवृष्टिभवेत्॥ पंचम्यापुत्रलाभश्वर्षयवारिग्राविकरा॥ सप्तम्यापुत्रदृष्टिः स्यादष्म्यापुत्रनाशानं॥ नवम्यारुद
तीनित्यंदशम्याधर्मशालिना॥ एकादश्यांपतिस्त्रिग्नादर्शायांकंदिनामवेत्॥ त्रयोदश्यामानधनारूपराबेदुरोषवृत्त
॥ पर्वत्यन्यग्रहीतास्याद्विघादेवंतियेःपलमितिएकाप्यपापि॥ प्रथमाषष्ट्यमारिकावादशासंक्षेपिच॥ वेधत्तोचव्य
तापातेग्रहणेचंद्रसूर्ययोः॥ विष्ण्यासंध्यास्तुनिजायादुभंगाप्रथमात्तवश्ति॥ उपथपूर्वाणहारानांफलं॥ स्मृतिरत्ते॥
भुभंवेवतुपूर्वाणहेमध्यान्हेमध्यमंकलं॥ उपरान्हेतुवेधव्यंपूर्वरात्रेशुभंभवेत्॥ मध्यरात्रेमध्यमंस्तपरात्रे
भुभान्विताइति॥ स्मृतो॥ प्रातः कालेस्तुनधनासायान्हेसर्वभौगिना॥ मध्यान्हेतुभवेहेश्यानिश्वीयेविधवा भवेदिति
॥ उपथवारफलं॥ रुग्णपतिवृत्तादुखापुत्रिणाभागिना॥ पतिप्रियाक्षेत्राभागासुर्यवारादिषुक्रमात्॥ भानुवारेभ
वेद्याधिः सोमवारेपतिवृत्ता॥ दुःखिताभौमवारेतुबुधेसोभाग्यसंयुता॥ श्वासंयुतागुरोर्वारेपतिभक्ताभगोदिते॥

॥वस्त्रिस्पुर्विषमारक्तविंदवः पुत्रमाप्नुयात् ॥ समाग्न्विरेधन्यकाचेति फलं स्थान्वयमार्त्तवर्जिता ॥ प्रथस्थानकलं ॥ मामाद्वि
हि॒ परग्नमेतारीस्याध्यैभिन्नारिणा ॥ पतिवृत्तापतिस्थाने सुभगाग्न्वमध्यतः ॥ याममध्येतुवृष्टिश्वविधवाचदिगंबरा
॥ उपरागोचदुःशोलाग्न्वायुष्यंजलसेनिधौ ॥ धनमध्येतुकन्यायाधनधान्यसमधिदेति ॥ देवरातः ॥ संमार्जनीकाष्ठत्
ग्नान्विदिसृष्टान्दुस्लैदधान्ताकुलयादातदास्यात् ॥ तत्त्वायपमोगेतयं संस्थिताचेद्युर्जेभ्याग्न्यवतीतदास्यादिति ॥ प्र
यप्रथमरजोदर्शीतेशिष्याचारः ॥ करयपः ॥ प्रथमत्तुपुलिग्नायाः पतिपुत्रवतीस्त्रियः ॥ प्रवत्तेरासनं कुर्युस्त्रस्मिन्नामु
पवेशयेत् ॥ हरिद्रापुष्ट्यगंधादीन्दधात्वावृत्तकंवृत्तजे ॥ ग्राषिष्वावाचयेषुस्त्राः पतिपुत्रवतीभवा ॥ दोषेन्नारजनं कुर्या
त्सदायेवासयेहहै ॥ ताः सर्वाः पूजन्तयेत्यश्वाङ्गुष्ट्याक्षतादिभिः ॥ लवणापूपमुक्तादिदधाभ्यः स्वराहितश्विति ॥ ॥ त
प्रथसर्वत्तुसाधारणनिधर्मानाहवस्त्रियः ॥ त्रिरात्रेन्नस्त्रियस्त्रुचिर्मवति ॥ साज्याज्ञाभ्यंज्यान्नाप्सुस्त्रायादधः ॥
शायीतनदिवास्त्रप्यान्नान्विन्द्यशोन्नरज्ञुर्सज्जेन्नरंतान्नावयेत्तमांसमस्त्रीयान्नग्रहान्विराज्जेतनालीलंकिंचिराच
रेत्तनखर्यरेणपिबेदंजलिनावापिबेद्वौहैनापसेनवाविज्ञायतश्विति ॥ लोहेनताम्ब्रेणतयानखवान्विनिर्वततितस्ये
कुतखायाप्रलिखतेतस्येस्वलत्तियापर्णेनपिबति ॥ याउन्नापुकश्वितेनरायश्वर्तेनखवानिकूंतनंनभूमोरेखा
चूरणंपर्णेनपानंचनिष्ठिधं ॥ यद्यपिदक्षेण्ज्ञंननाभ्यंजनेस्त्रानंप्रवासंदंतधावनं ॥ नकुर्यान्नान्विवानारीग्रहाण
माहाणन्त्येतिस्त्रानमात्रंनिषिधंतश्याप्युपरागादिनिमित्तकर्त्तानेप्रसक्तेवसिएननाप्सुस्त्रायादितिमर्जनंनिषि
ध्यते ॥ प्रतएवपराशरेणनियमः स्मर्यते ॥ स्त्रानेनोमित्तिकेव्याप्तेनारीयदिभजखला ॥ पात्रातरिततोयेनस्त्रानं
कृत्वान्नतंचरेत् ॥ सिक्कग्रामवेदाङ्गः सांगोपांगाकथंचन ॥ नवस्त्रपाउनंकुर्यान्नान्यधासश्वधोरयेदिति ॥ रजस्त्र
लायाः प्रथमद्विननिर्णयस्त्रुपारिजातेचतुर्विश्रान्तिमते ॥ पूर्वोशयोस्त्रुमात्राचेजननंमरणंरजः ॥ दद्युपूर्वद्विना
दित्वंततायेत्तूत्तरेहनि ॥ केचिद्वोदितेस्त्रूर्येजननंमरणंतश्या ॥ रजोवाद्यतेस्त्राणंयस्यादस्त्रस्पशार्वरा ॥ प्रपरेत्वर्द्विना

(2)

मंदवारेनिशास्यात् प्रथमज्ञीरजखलाइति ॥ गर्गः ॥ सुभागचैवदुःशालावंधापुत्रसमन्विता ॥ धर्मयु
क्तावत्प्राचपरसंतानमोदित्वा ॥ सुपुत्राचैवदुःपुत्रापितृवैश्मरतासदा ॥ दीनाप्रज्ञावताचैवपुत्राद्याचित्रकारिणा ॥ माध्यम
तिवृतानित्यं सुपुत्राकष्ट्वारिणा ॥ खकमैनिरताहिंसापुण्यापुत्रादिसंयुता ॥ नित्यं धनव्ययासक्तापुत्राधान्यसमन्विता ॥
नूर्खीचारापुण्यवतादखद्वीदेऽक्षमात्कलं ॥ ग्रथलग्नफलं ॥ मेवेसव्यमिचारास्याद्वभेपरभोगिना ॥ मिष्युते धनमोगाद्य
कर्कटेव्यमिचारिणा ॥ पुत्राद्यासिंधुराशोनुकन्यायांश्चीमत्ताभवेत् ॥ विचक्षणातुलायांनुवृज्जिकेतुपतिवृता ॥ दुःश्वा ॥
रिणा ॥ धनुः पूर्वेष्परेचपतिवृता ॥ मकरेत्वन्नहीनातुकंभोनधेन्युक्तज्ञा ॥ मिनेविचक्षणालग्नेन्द्रहसंस्थाविगाहवदिति
॥ ग्रथयोगफलानि ॥ देवज्ञमनोहरो ॥ प्रायज्ञीदुर्मानोरिविष्णुवैच्यजखला ॥ वंधा चैवातिगंडेचमूलवतामवेत
॥ गंडेतुपुष्करलोनारीद्याद्यातेचात्मद्यानिना ॥ वज्रेचरसेविणायोज्ञापातेचयतिघातिना ॥ परिघेमृतवंध्याचवैधतोप
तिमारिणा ॥ शोष्णौः सुभावहायोगायथानामफलप्रदा ॥ अन्तर्यामपेन्द्रसिंहः ॥ परिघस्तुपुर्वीर्हेवतापातेचवैधतो ॥
संध्यास्त्रपञ्चवेविष्ण्याममुमंप्रथमातीवं ॥ व्याद्यातेनतुरुद्धरेत्वा उत्ताडपंचवत्तुर्दशिति ॥ ग्रन्तसंरव्ययोर्विकल्पः ॥ ग्र
थलग्नसंस्थग्नहफलानि ॥ वस्त्रिष्ठः ॥ वेधव्यमष्टमं वैकर्णेयं देवाणारुचिर्भवेत् ॥ ग्रगारकेभर्त्तहीनाबुधेचेदन
सत्यतां ॥ दोभ्याग्यमिंदसचिवेसापत्यंभागवैभवेत् ॥ प्रदृश्यास्त्रीपुत्रेतुराहोनुकलहसदा ॥ ग्रमुमंचैवकेतोऽ
स्याज्ञामित्रेभुमदः सुभाः ॥ ग्रमस्थित्यस्यसप्तमस्यानेनरसिंहोपि
॥ लग्नस्यसप्तमस्यानेसूर्योवैधव्यकारकः ॥ पुत्रहानिकरम्भारोत्तुधः सत्युत्रदोभवेत् ॥ वृहस्पतिर्धनायुस्यं सु
क्रः सापल्यमेवच ॥ शानेभ्यरेत्वध्यास्याद्वाहोत्तुमरणं ध्वं ॥ चंद्रेसद्गुणसंयुक्तेदेवरात्मताष्टुभमिति ॥ ग्रथन
स्त्रफलं ॥ गर्गः ॥ सुभागाखेतवस्त्रास्याद्ववस्त्रोपतिवृता ॥ द्वौमवस्त्राद्विताशास्यान्नववस्त्रासुखवान्विता ॥ दुर्मगजा
एवस्त्रास्याद्विगिणारक्तवाससा ॥ नीलांबरधरनाराविधवापुष्पिताततः ॥ मलिनांबरधरनाराद्विजखल

(2A)

त्रान्त्वा रुमतो रजनि सूत वो॥ पूर्व मे वदि नं प्रादुरुध्वं च उत्तरे हनति॥ उत्तरे शा च रतो ववस्था॥ स्त्रान्ता याः कालो तरे पुनः रजो दर्शी
त्रिरात्र वृत्ता भावे व्यवस्था क्रान्त वेव संयहो॥ रुतु स्त्रान्ता तु या प्रोटा पुनरेव रजस्त्वला॥ स्त्रान्ता त्वं प्रदशा हेच शोचे नैव भुचि भवे
॥ उपर्याद शा हेत्वे काहं ध्यह मको नविशो तो॥ विंशत्मेभृत्युत रेषु त्रिरात्र मभुचि भर्वेत्॥ एत यस्याः किंचिद्दूने पूर्णे वाम
सिरजो नियमस्तु द्विषयं॥ कश्य पस्तु॥ एकादशा हत्वे काहं ध्वं रात्रे वाद शोहनि॥ ऊध्वं त्रिरात्रं विज्ञेय मिति कुंडलिनो हितमि
ति॥ एत यस्त्राप्तु ध्वं यस्याः इज्ञो नियमस्तु द्विषयं॥ उपर्यरजस्त्वम्भुचि प्रकार स्मृत्यु यसारे॥ रजस्त्वलाष यि मन्त्रिका भिः शोचं
हृत्यामलं पक्षा ल्यदं तधावन प्रवकं संगवस्थाया दिति॥ लरिताया भुचि स्तु संग्रहो॥ ग्रातु रात्वे हतु मतीतस्याः स्त्रानं कथं
भवेत्॥ एष हानुतां परास्त्राया दशत्वो हनानुराप वासो मिदशा भिः वपरिधास्य यथा क्रमं॥ ब्राह्मणान्मोज इत्वा यपुण्या
हेन विभुच्यति॥ ग्रातु राणां तु सर्वेषामे वं भुचि धय यति॥ रजस्त्वलयोः परस्तारसंसर्गं भुच्युपायः स्पति मंजयो॥ उद
वेधे नुसंस्त्वे सवर्णे चैक भर्तका॥ तयोः स्त्रानं नियः पर्यवृत्त्वा व्यंततः पिवेत्॥ सवर्णे योनि संबंधे सगो त्रेव रजस्त्वले॥
मिथः स्पशोदमत्यानुस्त्रानमात्रे ए भुच्यति॥ मत्त्वे करात्वा यात्यं च गव्यं पिवेत्ततः॥ उदक्ययोर्यदान्यो न्यम संबंधः सव
र्णयोः॥ स्पशोदमत्यास्त्रात्वा च तस्मिन्नाद्या स्युचि भवेत्॥ मत्यानुत्त्रादा भुचि भुत्त्वा चेत्पति बासरं॥ उपोषणां तदाकेचिदा
हुस्त्वाधिन संख्यया॥ उदयवो सेन शक्ता चेत्तन्संदानमात्रे तरपासंभाषे लां एशो लां वाब्राह्मणो चरजस्त्वले॥ ग्रास्त्रानकाल
न्नाभ्नीतां उभेमत्यामिथकचित्॥ स्त्रात्वो पवासंकुर्यातां यं च गव्ये न भुच्यतः॥ एव मध्या सत भुच्ये प्रायज्ञित्वं समाचरेत्
॥ मत्यारजस्त्वलान्यो न्यं दृष्ट्वा ब्राह्मणाभवेत्॥ भवेदित्यंततः पूर्वं स्पश्वे तिशोष ब्राह्मणाः कुछुमैकं तु भूदीयादेन भु
च्यति॥ कश्य पः॥ रजस्त्वला स्त्रूनि कावाचां द्वालं यदि संस्य शोत्त्वा॥ ग्रास्त्रानकाला न्नायादति त्वं छुस्माचरेत्॥ ज्ञानतः
स्पश्वेत्तु चां द्वालं सार्ववानारी संस्पश्वो जनां तरो वाग्यता बहिरासात्तस्त्रानकालादुष्वाषिणी॥ प्राजापत्यं चरेत्यज्ञात्यं च गव्यं
ततः पिवेत्॥ विप्रान्काद शासंख्या कान्मोज इत्वा नु भुच्यति॥ पुष्पिण्णं संस्पश्वो न्मोहाद भुई वानं स्पश्वो तास्त्रानाद वाङ्मुक्त्वा

(3)

तभुक्ताकृष्टुसमाचरेत्। मोहादज्ञानतः स्फुटोदव्यापं चनखावा द्विशफेकशफान्रपम्भन्॥५३८॥
 वासरात्॥ पराशरः॥ रजस्वलापहादशाश्वानजंबुकग्रसमेः॥ पंचरात्रं निराहारापं चग्बैनमुच्चनि॥ ऊर्ध्वतुधिगुणानामेव
 क्रितुचिगुणातया॥ चतुर्गुणस्मृतं मूर्धिदं शोन्यत्राहृतामवेदिति॥ उम्भरजोदशेननिर्णये शांतिमाहशोतकः॥ अग्रात्रैवानां तु
 ताराणां शांतिं वद्यमि शोतकः॥ उपन्नापुत्रादिलाभायदं पत्योरतिवृष्टये॥ पंचमेन्द्रिचतुर्थेन्द्रिग्रहानि ष्ठपुरः सरंतस्मिन्नेति
 निकर्त्तव्यरूपहोमोविधानतः॥ अग्राचार्यवरयेत्प्राज्ञोभुवनेष्वतितुष्टये॥ होमार्थं चज्ञार्थं चवरयेदत्विजोवहन्॥ यजमाने
 द्विजेः सार्दुशांतिहोमं समाचरेत्॥ एहादीशानदि॥ भागोदवतापूजतायच्च॥ द्वैषाप्रमाणधान्येन द्वाहिराणित्रयं भवेत्॥ कुं
 भवयं त्यरोद्धाशोतुवस्त्रादिवेष्येत्॥ पूरयेत्प्रायस्त्विलोऽपत्रिकुं भवयक्तार॥ सूक्तेनाथनवर्त्तेन प्रस्तुवग्रापश्चयस्तु
 चयाः प्रवतस्तस्तस्तायत्राचततकूयात्॥ मध्यकुं भेद्यिपेभान्यतः॥ अष्टधानि च हेमच्च॥ ततश्च पंचरत्वानि गंधपुष्ट्यान्तता
 दिकान्॥ उप्रोषधानि च वद्यं ते मुनिभिः शांतिकारणात्॥ उज्जापुरकुशाद्वर्कारज्ञावंचिरविल्वकः॥ विष्णुकांताचतुर्लसा
 बहिषंशरवपुष्टिका॥ शतावर्यज्ञांधाचनिर्गुडासवेप्रवद्य॥ उपपासार्गः पत्लाप्राश्च पनसोजावकस्तथा॥ प्रियं गवश्च गो
 धूमाद्वाहयश्वस्य एव च॥ द्वारं च दधिसर्विश्रवपहापत्तयासन्तं॥ कुरंटकत्रयं गुज्जावच्चाभद्रकमुस्तकीशति॥ द्वात्रिंशतो
 भ्रधानाहययासंभवमाहरेत्॥ कुंभेष्यायनेऽत्यैतेत्तत्त्वं त्राणां॥ गुज्जाश्वरथवल्माकसंगमाधद्गोकुलात्॥ राजकारप्रदेशा
 स्त्रेमद्मानोयनिः द्विपेत्॥ कुंभस्यापनश्चेतत्तत्त्वं कुंभेत्तेणकारयेत्॥ मन्त्रिकां चोषधादीनि मंत्रेण प्रहिष्पेक्तमान्॥ कुंभो
 परित्यसेत्यात्रं कांस्यवात्तामुमेवक्ता॥ मन्मथेनवपात्रं वास्तस्यविज्ञानुसारतः॥ यात्रोपरित्यसेदस्त्रं प्रतिमां भुवनेश्वरां॥
 तन्मूलं वायसेत्तत्र इंद्रजाणां च पुरंदरं॥ अग्राचार्यः पूजयेद्वीमंगाद्यावरणानिच्च॥ उपन्योवापूजनं कुर्याज्ञयत्रामंत्रसारय
 ॥ इंद्रजाणीपूजयेद्वीमिंजाणामासुनारिषु॥ क्रमेण पूजयेदिंजमिं इत्वादघमंवयं॥ उपनेनविधिनाचार्यः पूजयेद्विवतरा
 यं॥ अग्रावाहनादिस्तकलैरुपचारैः पथकपथक॥ तन्मध्यमंस्यशनकुंभं मंत्रेण भुवनेश्वरां॥ जपेदाचार्यज्ञाहेमाः

(3A)

स्तुकं च जपे न ततः ॥ स्य शन्वै दद्विणं कुंभं रुद्धि गोको जपे दथा च त्वा रिषु इस्तुक्ता निचतु मर्मत्रो न राणि चासं स्य शन्मुक्तरं कुंभं श्री
 रुद्धु इस्तुक्तं रव्यया शन्न इंद्राना स्तुकं च त्रचेव स्पश न वजपे त्रा कुंभं स्य पञ्चमे देशो शांति होमं समाचरे त्रा अन्वत्वा धानं ततः कुं
 भं श्यो मतं त्रं समाचरे त्रा ॥ पूर्णा पात्र निधानं तं हृत्वा चार्या द्विजैः सद्गुडुर्वीभिस्तिलगो धूमे: पायत्सेन घट्ते न च ॥ पाप संप्रदये
 त्र त्र सावित्रं च हविश्वत त्रा हृत्वा अभाग पर्यंतं हविश्वा सन दिकं ॥ निस्त्रभिष्ठेव दूर्वीभिरके काचा द्वितीर्मवे त्रा ॥ अभिर्मंत्र प्र
 युक्ता भिर्गायत्रा दुया क्रमात् ॥ अवशेष रसह संनुशन मशो न रं त्रुवा ॥ निलभिष्ठेष्व गो धूमे इव्येणा अया दुत्ता दुर्वे ने त्रा अनुद्यात्या प
 से तैव अन्ने न च हुने क्रमात् ॥ हविश्वतु ये नैव प्रत्येकं समसंख्या ॥ गायत्र्ये वत्त्वा त्वं यै हविरत्र च तु य ये ॥ ततः स्विष्टकृत
 हृत्वा रज्ञु प्रहरणं तथा ॥ प्रयाङ्गत्या दिभिरुत्वा समुद्धाद्विस्तुक्ततः संनता माज्यधारां तां पूर्णा द्वितीमथा च रेत् ॥ परिषेवन पर्यं
 तं हृषीश रोष समापये त्रा ॥ सहोषधि स्थितैस्त्रं त्रप्रतिकुंभाशताह कैः दहनुमत्यां स्थिता शांति दृपता भ्यां सुखा यत्र ॥ रात्रिभि
 षेकः ॥ अथाभिषेकं त्राष्व पौच्यं ते शोनकादिभिः ॥ अर्णवाद्विति नवभिरुद्धके न च ततः परं ॥ इंद्रो अंगत्वं त्रेव पाव मानोऽकमे
 णत्रा ॥ उभयं अलावत्त्वा न खस्तिदा विशाएकया ॥ अंबके न च मत्रा ॥ जातवै दसएकया ॥ समुद्धयेणा इत्यादित्तुभिर्ष्वप्रसिष्वकैः
 ॥ जायता मिति मंत्रैष्वत्रिभिर्ग्राभिर्यथा क्रमं इमा ॥ अपस्त्रं त्रेव दृष्ट्वा स्त्रिमंत्रतः ॥ मंत्रैणा यत्तमाशानं त्रमये रुद्धत्यथा तमुद्ध
 ाति मंत्रैणुवनस्य वितरं तथा ॥ याते रुद्धतिमंत्रैणमिव दृष्ट्वा स्त्रं त्रयं त्रतः ॥ इंद्रत्वा दृष्ट्वा भंवर्यमंत्रैष्वेव भिषेचये त्रा ॥ साचवत्वा
 तरं धत्वा पुनश्चोन्वसेत्सती ॥ उपवासो त्रसमापवस्था नं विप्रान्विधिवद्भ्यर्यं गंधपुष्पा द्वातादिभिः ॥ धेनुं पयस्तिनादद्या
 द्वाचार्यायत्र भूषणोः ॥ सदात्तिर्णमन्नाहं प्रदधादुद्विजापिने ॥ रुद्धिभ्यश्वापिसर्वभ्यो दद्विजां ततः ॥ महाशांतिं प्रजप्ता
 यविप्राशार्वनं ततः ॥ द्वास्तु लान्मोजयेत्यश्वाद्विति स्वजनैः सहा ॥ स्मरतो ॥ द्वास्तु लान्मोजयित्वा तु दैवतं भोजयेत्ततः ॥ एवं ये
 कुरुते शांतिं शोनकोक्तं प्रकारतः ॥ तदति यं तु सत्कलं सद्य एव विनश्यता ति ॥ जपे दाचार्य इति अन्वान्तो धानात्मक होमतं त्र
 इं भद्रोमपर्यन्तमित्यर्थः ॥ अन्वते नैव शशेतान्वाधानं ततः कुर्यादितिश्लोके ग्राचार्यग्रहणं ॥ ततश्वान्विष्यापनादिग्रहस्पृजा
 नं प्रजमाने कर्त्तुमुचितं अन्वपये तत्रैतिरहस्यान्वग्रहणं व्यावर्त्ततो सावित्रं च हविश्वतदित्यत्र छद्वेत्तहविश्वतु य त्य

(4)

गकालैसविवशतिचतुर्थ्यतेनदेवतोदेशः कार्यशतिज्ञाप्तेऽलभ्यते चात्रमंत्रसंवादः। पार्वीणा विनितस्त्रितविसंवादितोमः
त्रापूर्णमासायेत्युद्देशोऽग्रक्रियतेयाज्ञिकैः। संवादेत्तुकै मुनिकन्यायेतेवतत्सिधिः॥ तच्चैवं भुवनेश्वरादेवत्यहोमाभावाप
ज्ञिः। वाचनिकत्वेन इत्यावस्तुतस्तुषुपित्तालिप्रसवशतिधातो व्युत्पत्तिः सवित्तशब्दः प्रकृतफलदातत्वेन प्रथमप्रय
ज्ञिसमिष्टद्वाग्नेविलिगानादरेण भुवनेश्वराप्रतिपादकशतिनविशेषः। मुख्यदद्विणाशक्तीनिष्टद्योदद्विणादेयान्तमा
हकात्मायनः। दशकार्षीपराणाधेनाविति अश्वावनद्विहिस्ताशतिच॥ कार्षीपराणामाहनारदः। कार्षीपराणादद्विणास्यादि
शिशेषः प्रवर्त्ततेऽपर्णोनिक्रियः पूर्वस्याशोउत्तरेवपराणः सवित्तिः अस्यप्रयप्रयोगः॥ बहुतररदोषदुष्टेप्रथमरजोदर्शनेद्विती
यादिरजोदर्शनोन्नराखल्पदोषदुष्टेन्तत्तदनंतरमेवगम्भीरानप्रत्यासंतदिनेसाकार्याकृत्तीपल्यासहकृतत्वा
नादिनित्यक्रियः पवित्रपराणाशाचम्पप्राणातायस्यदेशकालोसंकार्यीस्याममभार्यायाः प्रथमरजोदर्शनेश्वर
शादुषमप्सादिस्त्रितिसर्वारिष्टपरिहारश्वराप्राप्तिः॥ त्यर्थसम्प्रदमरवाशोनकोक्तांशांतिक्रियशतिसंकर
ल्प्यगाणपतिपूजनादिप्राचार्यत्विग्वराणांतेकुर्यात्॥ प्राचार्यत्वुयथस्त्वर्गेशकाशीनांदेवहस्यतिः। तथात्वेममयज्ञोस्मि
नाचार्योभवस्त्रृत्वात्॥ प्रस्ययास्यनिष्टिज्ञोभवतोभ्युत्तमया॥ सप्तसन्त्रैः प्रकृत्वं व्यंशांतिक्रियधिपूर्वकमित्यतिज्ञां॥॥
ततोगंधवस्त्रादिभिः यथाशक्तितेषां पुजनं॥ तत्तद्वानार्यः॥ पवित्रपराणः देशकालोसंकित्येयजमानानुज्ञयाऽप्राचार्य
कर्मकरिष्टशतिसंकल्पायस्त्रसंस्थितं भूतं स्थानमाभित्यसर्वदा॥ स्थानं त्यन्त्कान्तुत्सवेष्ट्रस्थं तत्रगृहत्विनिप्र
ज्ञाहदिद्वृपादद्विणेयनसर्वपत्तिक्रियै॥ सुचावोहव्यामस्तु; भुचानां भुचिहिनोम्यध्वरभुचिभ्यः रुतेनसत्य
मनसायप्रायं षुचिन्नमानः भुचयः केषावकाः॥ प्रग्निः भुचिब्रततमः भुचिविष्टप्रः भुचिः कविः भुचरोचत्तप्रा
तः॥ उदग्नेभुचयस्त्रवस्त्रकाम्भाजेतरते॥ तत्रज्ञोत्त्वर्चयः॥ इति पञ्चग्रन्थेन तथैव प्रोद्यप्रापादिष्ठामयोभुवस्त्र
न उज्जेधातामहेरणायचक्षसि॥ योवः शिवत्सोरसस्त्रस्यभाजयते हनः॥ उशतारिवमातरः॥ तस्माऽप्ररगमाभवो
यस्यत्तयायनिन्वयाऽप्रापादेजनयथाचतत्तिभुवद्विः तथैव प्रोद्यवृत्तांजलिः॥ स्त्रृस्त्र्ययनंतात्यमरिष्टनेमिंमह

इतं वायु संदेवता नां। अप्रसूरघ मिं ई सरवं समन्तु खं दह घशो नाव मिकारु हेम। अं हो मुच मुं गिर सं गर्य च सूर्य वि
यं मन सौ चता अर्थ प्रयत्न पाणीः शातं रणं प्रथे ये स्वालिं सं वा धै ए मं यनो प्रास्ति देवता सं प्रार्थ भुवने ज्ञर्यादि प्राति
मात्र पर्य अग्न्युता रणं कुर्यात्। अग्निः सप्त्रिमिति सूक्त स्यवेष्वान रोग्निस्त्रिवृप्॥ अग्न्युत्तारणे विनियोगः॥ अग्निपद्य
द्वितीयमिति सूक्ते न प्रमिति व्यापु न राति पद्युक्ते तते ते वास्त्रिधिं च दित्य अन्युत्तारणां॥ अग्निः सप्त्रिं धौं वाजं म
गं दृष्ट्यग्निर्वर्तं अनु व्यं कर्मनि द्वाण॥ अग्नारो ई साविचरत्स मंजवृष्टिर्नारी राकुहिं पुरां धिं॥ प्रग्ने रप्रसः सप्त्रिद्वाभुभुप्र
ग्निमे सौ रो ई सां॥ प्राविवेश॥ अग्निरोक्तं चाद यत्स मन्त्रवान्वत्राणि दयते पुरुषाण॥ प्राग्निर्हं संजरतः करी मावानि स्त्रेव
त्रिरद्दुजस्तु यां॥ अग्निरविष्ट्रिधर्म उरुव्यदं तराग्नितमेधप्रपञ्चयास्त्रजसं॥ अग्निर्हं इवारपे शां॥ अग्निर्हिंयः॥
सहस्रासु नोति॥ अग्निर्दिविहृव्यमाततानां न ई मति विभृता पुरुषेत्रां॥ अग्निमुवस्यै ई वयोक्त्वं यंते ग्निनरोया
मनिकाधितासः॥ अग्निवयो अंतरिक्षे पतं तोग्निः स यामाग्निविशारिलते मानुषीयो॥ अग्निमनुषी॥
नहुषोविजाता॥ अग्निर्गार्धवीपण्या भृतस्याग्निर्गव्यते इति विष्ट्रिधर्म येव स्त्रुभवस्तत्त्वरग्निमहामव
वाभास्युवृक्ति॥ अग्निप्रावजरितारं यविष्ट्रानेमहिं इति विष्ट्रामापत्त्वा॥ ततो गरहारी शान्त्यामध्येत वृद्धिलोकत्रयोग्न्वा॥ म
हायोरिति मंत्रास्त्रज्ञाभूमिं श्वस्त्रां॥ प्रापयः सप्त्रिनिहाणप्राणाणवाहिनिः ते षुदे शोषुराशित्रयं कुर्यात् त्रापलं सु
वर्णं ग्निर्व्यारः कुडुवं प्रस्त्रमारकं॥ द्वाणं च रवारि काचेति पूर्वं पूर्वीच्छन्तु गुणामि॥ तिशी इशप्रस्त्रान्मको द्वाणः॥ तत
प्राकेलं शोषिति मध्यमद्विलोकत्रक्तमेण प्रक्षालितमहाणमकालककुंभत्रयं सादयेत्॥ प्रस्त्रवज्ञप्रापद्यस्पसु
वस्यसि धुवित्वेष्यमेधोन घोजगतीकलशेष्वृदकपूरणे विनियोगः॥ प्रस्त्रवज्ञपोमहिमानमुत्रमंकारुवीचाति
सदने विवस्त्रतः॥ प्रस्त्रप्रस्त्रप्रत्रधाहिवक्त्रमुः प्रस्त्रवराणामतिसिंधुरोजसा॥ प्रते रद्धस्तोयातवेपशः सिंधो य
दाज्ञाप्रभ्यद्वस्त्रं॥ भूम्या प्रधिप्रवतायासिसानुनायदेषामयं जगतामिरन्यसिद्धिः॥ द्वै विवस्त्रते भूम्यापयं वै भू

ममुदियर्थिभानुता। अभ्रादिवप्रस्तनयंतिदृष्टयसिंधुर्यदेति हृषभानरोरुवत्। अभित्वासिधोशिमिन्तमातरोवाग्रा
अर्थं जिपयसेवधेनवः। राजेवपुध्वानयसित्वमि। इस्त्वौयदासामग्रं प्रवतामिनक्षसि। इमं मे गंगे यमुने सरस्वति शुतुषि।
स्तोमं सचतापरुच्या। प्रसिक्षामस्तु धेवितस्तु यार्जीकीयेभृष्टस्तु यामया। तस्यामयाप्रथमं यातवेसजूः स्तु सर्वार्।
स्तु याज्ञेत्यात्या। त्वं सिंधोकुमयागोमतीकुमुमेहल्वासरथीयामिरायसेआरुज्ञात्येनारुशतामहित्वापरिज्ञयासिमरतार
ज्ञांस्त्रित्प्रदव्यासिंधुरपस्तमयस्तमाज्ञानचित्रावपसंवर्तीतास्त्रज्ञासिंधुः सुरथासुवासाहिरएष्यासुकृतावाज्ञि
नावता। उर्णवतायुवतिसीलमात्युत्ताधिवस्तेसुभगामधुवृधं स्त्रवं रथ्युयुजेत्प्रिंधुरज्ञितं तेत्वाज्ञसनिषदस्मिन्ना।
त्रोमहान्यस्यमहिमापनस्यतेदध्वस्यत्वयशसेविरासिनः। याः प्रयत्नश्चयस्यवसिष्येनघः शक्तो। कलशापूरणविनि।
योगः। याः प्रवतोनिवतउद्वतउद्वत्तारनुरकाष्ठ्रयत्तमस्त्रैयं प्रयसापिन्वमानः। शिवादेवारुशिपदा ननु सर्वाप्रन
घोवंशिमिरामवंतु। प्रतिकलशं पूरणादिमंत्राणामास्त्रिः। नतः गंधवारामिनिगंधंया। त्राघधारितिसर्वैषधाः। अज्ञेष
धयः समितियवंश्वत्रिः। व्यव्युक्तक्रमेणत्वेत्वाहेमपंचलप्रहृष्टेतरवागंधादिप्रहृष्टेपः। इतिवत्यामः। ततोमध्यमकुमेग
यत्त्रायत्रिहितिष्ठमाषकं गुश्यामाकमुडगनहित्वात्। यत्त्रउद्वरकुंशादुवारक्तोत्यलन्वयकविल्वविष्टुक्रांतानुलक्षि
बहिषिंखपुष्टाशतावरि। प्रज्वगंधात्मिर्गुटिरक्तपितस्तर्थं पञ्चपामार्गपलाशपलासजिवकप्रियं गुणेणोगो धूमत्रिः।
स्तु यद्यद्यद्यिष्टुग्धद्यनपद्यपत्रतालोत्यलसितरक्तपातकुरंकगुंजावत्राभद्रमुस्तकार्यानिष्टात्रिंशादेषधानि
यथासंभवं वात्रिष्वविकलशोषुहिरएष्यस्तिहिरएष्यस्तिहिरत्वानित्रिरत्वानिप्रहिष्पिगंधव्यामितिगंधंयाः। यदि
नारितिपुष्ट्यफलान्निगताग्न्यरथ्याबल्मीकंसंगमहदगोष्ठमदः। योतापद्यिवातिप्रहिष्पियाऽप्रोषधारितिसर्वैषधाः।
। अप्रोषधयः समितियवानकाङ्काङ्कादिति इवाः॥। प्रज्वत्येवतिपंचपत्त्ववान्॥। नितिप्पियुवासुवासाऽनिस्तुत्रै
वाससावावेष्टितान्कलशाकंगनहृत्वापुष्ट्यमालादिभिः। कलशान्मूषयेत्॥। नतः कलशानामुपरिधानुपयंवेलेकम

नमयं वापूर्णियावत्रयं स्वशक्तिं नुसारेण पूर्णदर्शाति मंत्रावत्यातिधायत्पुष्परिष्वेतवस्त्रयं चंदनादिनाकृतावृद्धलयुक्तं न्यस्ते त
। मध्यमिस्थापितप्रतिमायां भुवनेष्वरामावाहयेत्रागायत्राविश्वामित्रो भुवनेष्वरागायत्राभुवनेष्वरपुजनेवित्योऽनन्तस्वित्तुर्वरेण्यभर्गोदैवस्यधीमहिधियोयोनः प्रचोदयात् भुवनेष्वरमावाहयामिएवं दहिणाकल्स्त्रो। इंद्राणीष्वषाकपिरिंद्राणीपंक्तिः। इंद्राणीपू० इंद्राणीमासुनारिष्वुसुभगामहमस्त्रवं। नह्यस्याप्रपरं चन्त्रनजरसामरतेपतिविष्वस्मादेदउत्तरः। एवमुत्तरकलशो इंद्रवाविश्वामित्रिंद्रागायत्री इंद्रपू० इंद्रत्वाहकृताततो मध्यमकुलशो उत्रंगाघावरणादेवताभोनमः उत्रंगाघावरणादेवता प्रावाहयामीत्यावाहं सप्तणवगायत्र्यं तेऽप्राप्याघराणसहितायै भुवनेष्वर्येऽप्रासनेसमर्पयामात्येव शोडशोपचार्यभुवनेष्वरासंपूज्यठक्कमंत्राभ्यां कांडानुसमयेन अशक्तो भुवनेष्वर्यासहेवयदायानुसमयेन इंद्राणीदयोः द्योऽशोपचारोः पूजां कुर्यात् तयोः पूजनं। ततो मध्यमकुंभेष्टप्राप्त्वा चार्योऽसहस्रं त्रैशतं वागायत्रीजस्वाश्रीसूक्तं जपेत्।
। हिरण्यवर्णमिति पंचदशाच्च स्यसुक्तं स्यकर्द्दिग्मुत्ताहृषयः। ऋषाद्यास्त्रिस्त्रीनुसुभः। ततएकाप्रस्तारपंक्तिः। ततो देवत्रिष्वुभोततो द्यावनुश्योऽसाप्रस्तारपंक्तिः। जपेविद्विराणीसुवर्णारजतस्त्रजां। चंडां हिरण्ययोलक्ष्मीजातवेदाममावह। तां मद्वावातातवेदोलक्ष्मीमनपगातिनां। यस्याहिरण्यविंदेयं गामस्त्रं पुरुषानहं। प्रश्वपूर्णिरथमध्याहस्त्रिनादप्रबोधितं। उपर्युक्तं सुपूर्व्येश्वर्मादेवार्जुषतां। कंप्सास्मितां हिरण्यप्राकारामाङ्गन्वेलेज्ञानप्त्रांतं पंयतं। पप्रेष्यितां पद्मवर्णातामिहोपकृयाश्रियं चंद्रप्रभासां पशसाज्वलं तां श्रियं लोकेदेवजुशासु दारां। तां पद्मनेमिंशरणामहं प्रपद्येऽप्रलक्ष्मार्मेनश्यं तात्वादलोमिऽप्रादित्यवर्णतपसो धिजातो वनस्पतिस्तवत्वक्षीयवित्वः तस्यकलानितपसो नुद्दितिमायाऽप्रतरायाश्ववाह्याऽप्रलेत्वाः। उपेतुमादेवसखकांश्चिष्वमणितासह। प्रापुर्भतो सुराष्ट्रेस्मिन्कांश्चिद्दशतुमेऽन्तिप्राप्तिपासामल्लाज्येष्टाप्रलक्ष्मीनीशायाम्यहं। प्रभूतिमस्मस्त्रिं च सर्वानिलुप्तिगृहात्। अधृष्टारां दुराधर्वोनित्यपुष्टां कराषिणी। ईश्वरासर्वभूतातातामिहोपद्मयेश्रियं। मनसः काममाकृतिं वाचस्त्यमशामहि। पश्चतां रूपमन्त्रस्यमयिश्व्राश्रयतां यशः। कर्दमेनप्रजाभूतामयिसंभ्रमकर्दमः। श्रियं वासयमेकुले

मातरं पश्य मालिनी ॥ प्रापः स्वजंतु हि ग्रानि च की तव समे गहो निचदे वां मातरं मियं वासयं मे कुले ॥ प्रार्द्धं पुष्टरिणी पुष्टि
सुवर्णं है ममा लिनी रस्त्यां हि रामयां लक्ष्मीं जातवे दो ममा वहा ॥ श्रार्द्धयः करिणीय यिं विं गलां पश्य मालिनी चं जं हि रामयां ल
कीं जातवे दो ममा वहा ॥ तो मन्त्रावह जातवे दो लक्ष्मी मन्त्रपामिनी ॥ यस्या प्रभूतिं गवो दास्यो श्वान्विषेयं पुरुषानं हायः शुचि
प्रयतो भूत्वा जुहुत्वौ यादृयमन्त्रहां ज्ञियः पंचदशं च श्रीकामः सततं जपेत् ॥ ३ ॥ ततएक ज्ञिकदक्षिणकुन्त्रे रुद्रसूक्ता ॥
निजपेत्रायथा कदुप्रायेति नवर्चस्य घोरः श्वेतकाखोरुद्गोगायत्रीजपेति ० ३० के दुप्राय प्रचेत से मादुषमायतव्यसे । वो चै म
शंतमंहदे । यथा नो प्रदितिः करत्यजेवन्त्रभ्यो यथा गवे । यथा नो कायरुद्दिये । यथा नो मित्रो बरुणो यथा रुद्धिकैतति । यथा
विश्वेसज्जोषसः । गाथपतिं मेधप्रतिं रुद्रं जघेलो भेषजं । तद्योः सुन्त्रमीमहोयः शुक्रश्वसूक्तौ हि रामयनिवेशवत्ते । ज्ञेयो
देवानां वसु ॥ १ ॥ शंनः करत्यवत्ते सुगं मेषाय मेष्वन् यो तरिगो गवे ॥ प्रसंसे सो ममियमधितिधे हि शतस्य न लां महि
श्ववस्तु विन्मणां मानः सो मपरिब्राधो मारातयो न, दुर्विनरं दो दाजे भजयासे प्रजा ॥ प्रसंतस्य परस्मिं धामं न तस्या ॥
मूर्धानाभासो मवेन प्रभूवंता: सो मवेदः ॥ याश्मारुद्गयतव सर्वयोकादशचस्य सूक्तसोरुद्गोगानवज्जगत्यौ
त्यद्वित्रिषु भोजपेति ० ३१ मारुद्गयतवसेकयद्वित्रेव एव प्रभरामहेमताः । यथा शमसद्विषदेवतुष्यदेविष्वं पुरुषं गा
मेष्वस्मिन्नतातुरं । मलानोरुद्गोततो मयस्त्वं धिक्षयष्ठो रायतवसाविधेमते । यद्वं चयो श्रमनुरायजे पितातदश्यामते
वरुद्गप्रलानिषु ॥ प्रश्यामते सुमतदेव यस्त्वयष्ठीरस्यतवरुद्गमीदुः ॥ सुन्त्रायं निष्विशो ॥ प्रस्माकमाचरारिष्ववीराज्ञह
वामते हविः । त्वेषं वयं रुद्रं यज्ञसाधं वं कुकविमवसेनिद्यामहो हस्तेद्विक्षद्वेषजावायां लिशार्मष्वदिरस्मभ्यं यं सत् ॥ ३२ ॥
पित्रेमरुतामुच्यते वन्तः श्वादोः श्वादोः रुद्गयवधनं । श्वाचतोऽप्रसंतमत्त्वं भोजनं त्वं तेतो कायततयाय मलानो
महात मुतमानो श्रमेकं मानठवंत मुतमानठलितं । मोनो वधाः पितरं मोनमानरं मानः प्रियास्त्रोरुद्गरिष्वः । मात
स्तो केतननयेमानउप्रायो मानो गोबुमानो ॥ प्रज्ञेव वुरादिष्वः । वाराण्मानो रुद्गमामितो वधाहविष्वं तः सदमित्वाहवामहो ॥ ३३ ॥
ज्ञारेप्रस्मदेवं हेलोऽप्रस्तु सुमनिमिद्यमस्यादणामहो ॥ दिवो वगद्वमरुषं कुपर्विनं त्वेषं रुद्रं नमस्साविद्यपामहो ॥ ३४ ॥

स्तोमान्यमुपाद्वाकरं रास्त्रापितर्मस्तां सुमृतमस्मे। भजहितसुमतिमकयत्रमाथावयमेऽर्द्धेवाणीमहोऽशरेतेगोऽध्वसुतपूरुष
द्वित्तयद्वारसुमृतमस्मेतेऽप्तस्तुमृत्वा च तोऽप्तपित्रवृहि देवाधा च नः शमयक्षहिबह्वाः। अप्तवो वामनमोऽप्तमाऽप्तवस्यवः। अट
लोतुनो हर्वरुद्गो मरुत्वान्। अत्तो मित्रो वस्त्रणो मामहंतामदितिः सिधुः पृथिवीउत्तर्योः॥३॥। अप्तेपितरितियं च दशर्वं स्यस्त्रत्वं
स्यगत्समहोरुद्गियुपाजपेविऽप्तापितर्मस्तां सुमृतमेतुमानः स्त्रूर्यस्यसंदशोयुयोथा; अप्तमित्रो वीरोऽप्तवेति वामे
तप्रजायेमहिरुद्गप्रजाभिः। अकादत्तेरुद्गशंतमेभिः। शतंहिमाऽप्रशायमेषज्ञेभिः। व्यस्मद्वेषो वितरं व्यंहो व्यमावश्वातय
खविष्टवाः। अप्तेषो जानस्यरुद्गम्भियासितवस्त्रमस्त्रवसां वरुवाहो। पर्विणः। पारमंहस्यस्त्रम्भिष्ठिविश्वाऽप्तमातारपसोयुयोऽ
धि॥। मात्वारुद्गचुकुधामानमोप्तिमीदुयतावृषभमश्वासन्तुती॥। उत्तैवार्णं अपर्यप्तमेषज्ञेभिर्वक्तमंत्वाभिषज्ञांमृणामि॥।
हवामभिर्हवतेयोहविभिरवस्तोमेभीरुद्गदिष्ठायाः॥। उदुररस्त्रवोमानोऽप्तस्येवाभृः सुशिष्ठोराधन्मनाये�॥। १॥। उन्माममंह
हृषभोमरुत्वांवह्वायसाच्यसानाधमानं॥। घणावह्वायापापात्रशायाविवासेयं रुद्गस्यसुम्यं॥। कृ१स्यतेरुद्गमूलयाकुर्व
स्तोयोऽप्तस्त्रमेषज्ञेजलाषः॥। अप्तमतीरपसोदेव्यस्यानातुमात्रृषभमञ्जन्मायः॥। प्रवक्त्रवेवृषभायजिवनाचेमहोमहोसु
शतिमरयामि॥। नमस्याकल्मलाकिनं नमोभिर्हिणीमभित्वं विरुद्गस्यताम्॥। स्थिरेभिरंगौः पुरुषु उग्नो बुभूः भुक्तेभिः॥।
पैषिशोहिरेयः॥। इशानादस्यभूवनस्येवरेनवाउयोरुद्गत्वा तेऽप्तेषो भृहेत्विभिर्हिंसायकानिधन्वाहीनिष्कंयज्ञतेविश्वस्त्रपा
अप्तहेत्विदस्येयसेविश्वमञ्जन्वतवाऽप्तेज्ञायारुद्गत्वादस्त्रिः॥२॥। सतुहिष्कतंगक्रूसदंयुवानंमगंतभीमसुपहलुमुग्रं। त्वोम
जरित्रेरुद्गत्वानोन्यंतेऽप्तस्त्रमेषज्ञेतोः। कुमारजित्यितरंवंदमानंप्रतिनानामरुद्गोपयंतं। अवरेदीतारंस्यतिंगण
घिस्तुनस्त्रमेषज्ञारास्यस्मे। यावोमेषज्ञामरुः भुक्तानियाशंतमावृषणायामयोभुः। यानिमनुररणीतापितानस्तारा
चयोऽप्तस्त्रस्यवशिमा। परिलोहेतारुद्गस्यवृज्या:। परित्वेषस्यदुर्मतीर्महीगत्वाऽप्तवस्त्रिरामधवज्ञः। स्तनुष्टमादूस्तो
कायतनयायमूला। एवाकभ्रोवृषभचेकितानयर्थादेवनहणीघेनहंसि। हवनःङ्गनोरुद्गेह वोधिवृहवदेमविद्ये
सुवीराः॥३॥। इमारुद्गयचतस्त्रांवस्त्रिष्ठोजगत्यांत्यात्रिशुपुजपेऽप्तमारुद्गयस्थिरधन्वनेगिरः॥।

त्तिप्रेषवेदेवायस्वधावै। ग्रषपाल्हायसहमानायवेधसेतिग्मायुधायभरताभृणोनुन। सहित्येणाक्षस्यस्यजन्मनाः साम्रा
न्येनयिव्यस्यचेत्तति। ग्रवंतवंगीरुपनोदुरश्चरात्मावोरुदजासुनोभवा। यातेदिघुरवस्त्वादिवस्यरित्मयाचरतिप
रिसादएक्कुनः। सहस्रतेस्वपिवात्मेष। जामानस्तोकेषुतनेयेषुरित्पः। मानोवधीरुदमापरादामातेभूमप्रसि
तोहीलितस्य। ग्रानोभजबहिर्विजावशंसेयूयंपातस्वास्तिभिः। सरानः। ज्ञावोराजानंवामदेवोरुदत्तिपुरुजपे०३०
ग्रावोराजानमध्वरस्यरुद्देहोतारंसत्ययनंरोदस्योः। ग्रग्रिपुरात्ततयित्वारचित्तादिरापरुपमवसेह्मण् ध्वंतमुक्तु
हिमोमोत्रिरुदत्तिपुरुजपेविं। तमुक्तुहियःस्तिषु; लुधान्नायाविज्ञवस्यत्तयतिभेषजस्यायद्वामहेसोमनसायस्तु
नमोमिर्देवमसुरंदुवस्य। भुवनस्यपितरंरुद्गीष्ठोरुदत्तिएपुरुजपेविं। भुवनस्यपितराभिरभारुदिवावर्द्धयारु
दमक्तो॥। वहत्तमुक्तुमजरंसुम्नमध्युविमकविनेवितास। प्रंबकंवसिष्ठोरुद्गीष्ठोरुपुरुजपेविं। प्रंबकंवयतेमोहे
सुगंधिषुरिवर्षनं। उर्वोरुकमिवबंधतान्मत्योमुंतायसाप्तात्। ग्रथान्योरुत्तरकलशंस्पशम् एकाइशाद
त्विभारुद्देवतात्ततः। शंनरंददत्तिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यविषेविज्ञवेदेवात्तिपुरुजपेठ। शन्नरंदजामाभवतामवो
भिः। शन्नरंदजावरुणारात्तहव्या। शमिंजसोमास्तुवितायत्तय।। शन्नरंदपूषणावजसातोशोनोभगः। शमुनः। शंमोस्य।
स्तुशंनः। पुरुधिः। शमुसत्तुरायः। शन्नः। सत्यस्यसुप्यमस्यरास।। शन्नोविषेवान्योरुत्तराशमुधर्वानो
प्रस्तुशंनउरुत्तराभवेनुस्वधाभिः।। शंरोदस्तीकृहतोशोनो।। ग्रादः। शोनोदेवानांसुहवानिसंतुशोनो।। प्रग्निर्योनिरतको।। प्र
स्तुशन्नोविषेवावरुणावज्जिताशं॥०। शन्नः। सुहतांसुहरताज्जित्वानुशन्नरुषिरोग्रभिकानुवातः। शन्नायावापृथिवी
पृथिवीहतोशामंतरित्वंदशयेनोप्रस्तु॥। शोनः। प्रोवधीर्वनिनोभवंतुशन्नोरजसस्यतिरस्तुजिद्मुः।। ०। शोनरंदोवस्तुभि
देवो।। प्रस्तुशमादित्येभिरुरुणः। सुशंसः। शंनोरुद्गोरुदेभिर्जलाषः। शंनस्वषामाभिरिहस्त्रणोन्तु।। शोनः। सोमोभवतु
ब्रह्मशोनः। शोनोग्रावाणः। शमुसंतुर्यज्ञाः। शोनः। स्वरुणामितयोभवतुशोनः। प्रस्वरुणामितयोभवतुशोनः। प्रस्वरुणामितयोभवतुशोनः।
उद्देतुशोनउभनस्तः।। प्रदिशोभवंतुशोनः। पर्वताध्रुवयोभवंतुशोनः। सिधवः। शमुसंवापः। शोनोप्रदिभवतुब्रतेभिः।

शंन्नेभवंतुमरुतस्वर्कीः। शंनोविष्टमुःशमुपुषाणीप्रस्तुशन्नोभवित्रंशम्चस्त्वायुःशम्नोदेवःसवितात्रयमाणः। शंनोभवंत्रूपसा
विभातः। शंनःपर्जन्योभवत्तुप्रजाप्यः। शंनःक्षेत्रस्यपतिरस्तुशंनम्।।० शंनोदेवाविष्वदेवाभवंतुशंसरखतीसहधिभिरस्तुश
मभिषाचः। शमुरातिषाचः। शंनोदिव्याः पार्थिवा:। शंनोप्रप्याः। शंनःसत्यसत्योभवेतुशंनोप्रवृत्तः। शमुसंतुगावः। शंनञ्च
भवसुक्ततः। सुहस्ताशंनोभवंतुप्रितरोहवेषु॥। शंनोप्रजाएकपादेवोप्रस्तुशंनोद्दिर्बुध्मा १। शंसमुदः॥। शंनोप्रपांतपात्रेसु
रस्तुशंनः। एञ्जिभवंतुदेवगोपा॥॥ प्रादित्यारुद्धावेसवोन्नुषेतेदं ब्रह्मक्रिपमाणंनवायः॥॥ प्राणवंतुनोदिव्याः पार्थिवासोगोजा
ताउतयेपन्नियासः॥। येदेवानांप्रज्ञियायप्रज्ञिय । तांमनोर्थेजन्मत्तारुतज्ञाःतेनोरासंतामुरुगायमद्यूयंयातस्त्रा
हित्तिभिःसदानः॥। ४॥ मध्यमकुंभप्रज्ञिमेस्युडिलैग्निस्यापनाग्निध्यानेहूतेस्यापितकुंभैशान्यांवैद्यादोनवग्नहाणां
गतदैदेवतानांचतत्त्वम्भैरादाहनादिकुर्यात्तदातद्यथा॥। प्रणवस्यपरब्रह्मस्तुषिः। परमात्मादेवतादेवागायत्राहृदः। व्याहती
नांक्षमेणाजमदग्निभरषाजमगवरुषयः। अग्निवीयुः। स्त्रीदेवतादेवागायत्रादेव्युथिदेवाहृत्यः। क्षुरासिसूर्योद्याद्वा
हनेविनियोगः। तत्रग्रहणाठस्यमध्येवत्तुलेष्वाद्वागुत्तमइलेष्वाऽनुहृत्यस्त्रूयंरक्तपुष्पाक्षतेः॥। ग्राहकस्मेनहिरण्यस्तुपः। सजि
तात्रिंसुपूर्सूर्योवाहनेविनियोगः॥। प्राहुकस्मेनरजसावत्तमानेत्रिवेश्यायत्रमतंमर्त्यंच॥। हिरण्ययेनसवितारथेनदेवोया
तिभुदनानिपश्यन्॥। नूर्भुवःस्वःकर्लिगदेशोऽववारुपस्त्रा। त्रस्योर्हाग्नेहतिष्ठेतिस्यापयेत्॥। नतत्प्राणियेचततुरस्त्रे
चतुर्विंशांगुलेप्रत्याऽन्नुरवंसोमंश्वेतपुष्पाक्षतेः॥। ग्राण्यायस्त्रेगोत्तमः। सोमोगायत्रासोमावाहनेविं। प्राण्यायस्त्रेसमेतुतेवि
क्षतः। सोमवृष्ट्याभवाजस्पसंगये॥। ५। उर्भुर्भुवःस्वःयमुनातारोऽवव्रत्रेयसगोत्रसोमेहाग्नेत्यावाह्नेतिष्ठेतिस्यापये
त्राततोदद्वित्तेत्रिकर्णेत्र्यंगुलेमंडलेदद्विएपमुरवंमोमंक्षपुष्पाक्षतेः॥। प्रमिर्मूर्द्धाविरुपेणगारकोगायत्रा। ग्रुंगारकावा
हृ०। प्रमिर्मूर्द्धादिवःककुन्यतिः। प्रथिव्याज्वयाऽपांरेत्रामिजिन्चति॥। भृभु०। प्रवत्तांसमुद्गवभारद्वाजेसगोत्रेमोमेहाग
हृ०। ततर्शान्यवाणकारेचतुरंगुलेउदद्विरवंबुधंपातपुष्पाक्षतेः॥। उद्दुध्यध्वंबुधः। सोम्योबुधाख्विषुष्टुप्राबुधावा०उद्दु
ध्यध्वंसमनसः। सरवायः। समग्निमिध्वंबहवः। सनात्नाः। दधिक्षामग्निसुषसंचदेवंमिंजावतोबसेत्रिक्षयेवा। भृभु०। मग्निध

दिशोऽन्नवशात्रेषसगोत्रबुधरहा० ततउत्तरे राघ्वं चतुरस्त्रो संति मंडले उद्भुतं गुले पातपुष्पा क्षते॑। वृहस्पते॒
त्समयो वृहस्पति श्विषु पूर्वृहस्पत्या वा० वृहस्पते॒ प्रतियदयो॑ प्रहो द्युमहि भाति क्रतुमज्जने षुयष्मी दयै॒ वृहस्पते॒ प्रजा॑
ततदस्मात्सुद्धिविलंघे हिति त्रां उंभू० सिंधुदेशोऽन्नवशांति रसगोत्रबुहस्पते॒ शहाग्ने॑ ततपूर्वै॒ पञ्चकोलै॒ नवां गुले मंडले
श्राउद्भुतं भुक्तु पुष्पा क्षते॑। भुक्तु कः पाराशरः भुक्तु कै॒ विपदा॒ विराट्भुक्तु कवा॑ भुक्तु कः भुमुक्तु उत्तराः प्रपासमात्रा॑
दिवो तत्योति॑ भू० भौजकर्देष्टऽन्नवशां भुक्तु कै॒ शहाग्ने॑ ततपूर्वै॒ पञ्चकोलै॒ नवां गुले मंडले प्रत्युद्भुतं प्रशा॑
निक्षमपुष्पा॑ शमग्निरिंदिः शमग्निरिंदिः कर्मचन्त्रस्तपत्तु सूर्यः। शंकातोवाहिरपा॑
प्रपत्तिधा॑ भू० सौराषु देशोऽन्नवकाशपयसगोत्रश्वते॒ श्वरे॑ हा० ततो नै॒ हृत्यमंडले शूर्णकारेष्टादशां गुले दक्षिणा॑ मुरुंवा॑
राहुंक्षमपुष्पा क्षते॑ क्षयातोवामदेवोराहुर्गायत्रायाक्षता॑ राहुंक्षयानश्वित्रः प्राभुवृहत्तासदा॒ हृधः सखा॥। कपाशचिष्ठा॑
याकृता॥। भू० भु० राठनापूरोऽन्नवपे गीतसिगोत्रग्रहो॑ ततो वापव्येधज्ञाकारेष्टु गुले मंडले दक्षिणा॑ मुरुंवकेतुं धूम्रपुष्पा॑
क्षयाक्षते॑ केतुं मधुक्षेदाः केतुर्गायत्राकैत्वावा॑ उंकेतुं लएयत्रकेतवेपेशोमर्याप्रपेशसे॑ सुमुष्मद्विरज्ञायथाः। भू० ग्रंतर्वै॒
दासमुद्भवते॑ मिनिसगोत्रकेतो॑ यथोक्तकुसुमतंडला॑ भावेयाथाला॑ भोपपन्त्रै॑ कुसुमतंडलै॑ स्थापयेत् अंबकुवमिद्या॑
स्त्रज्ञानुष्टुपृष्ठ॑ अंबकं पज्ञामहेसुगंधिपुष्पिवर्ष्ट त्वं॑। उर्ध्वांकमिववंधनान्तर्यो भुव्लाषमामत्तात्। भू० ईश्वरे॑ हाग्ने॑ हा०
तिष्ठति॑ शूर्यं दक्षिणापार्जेष्टु ईश्वरं॑ गोरमिदार्घ्यतमातुमात्तातुमावा॑ गोरमिमायसलिलातितव्यै॒ कपदाखिपदीसा॑
चतुर्तुष्पदा॑। प्रष्टापदीनवपदीबभूवुषीसहस्राक्षरपरमेयोमन्त्रां भू० उमेहाग्ने॑ सोमदक्षिणापार्जेष्टु मात्र्या॑ यस्त्रै॒
दोदार्घ्यतमास्कंदस्त्रिषु पूर्वस्कंदावागयद्कंदः प्रथमंजायमानघन्त्समुद्भुतवापुराषात्। प्रेयनस्यपदाहरिणास्यवाहू॑
उपस्तुत्येमहिन्नात्तेप्रवृत्तै॑। उंभू० स्कंदेहाग्ने॑ तिभौमदक्षिणापार्जेष्टु स्कंदज्ञा॑ विष्मोन्तुकंदार्घ्यतमानाशयण्टिष्ठुपै॑
नाशयण्टावा॑ विष्मोन्तुकंदार्घ्यण्टिष्ठुपै॑ यात्रोन्तुकंदार्घ्यतमानाशयण्टिष्ठुपै॑
गायः। २ उंभू० स्वः नाशयण्टाहाग्ने॑ तिभौमदक्षिणापार्जेष्टु नाशयण्टावा॑ विष्मोन्तुकंदार्घ्यतमानाशयण्टिष्ठुपै॑

वोद्रहस्तात्रिष्ठुप० ब्रह्मावाहनेविनियोगः० ब्रह्मनज्ञानं प्रथमं पुरस्तात्रिसीमतः सुरुचेवेन्वग्रावः ॥ संबुध्या प्रमाणप्रस्य
विष्णवः सतश्चयोनिससतश्चविवः ॥० भूभूवस्य ब्रह्मनिहाग्नेत्रिप्रावाहनेविनियोगः० इदं वोविश्वतस्य रिहवामहेनने भ्यः अस्त्रमाकमस्तुकेवलः
॥५ भूः स्वः इदं इहाग्नेत्रिष्ठुकदत्तीणपार्जेवेइदं इत्रावा० मयमायस्तोमयमोनुष्टुप० यमावा० यमायस्तोमसु
नुतयमायनुहुतासविः ॥ यमं हयज्ञोग्न्यनिहृतो प्रारंदरातः ॥ उंभूः स्वः यमइहाग्नेत्रिष्ठुरतिशनेश्च इहिएणपार्जेवेय
में ॥ मोषुणोधोरः काण्यः कालोगायत्रिकालोवाहनेविनियोगः० मोषुणः परापरानिरक्तिर्दुर्वलावधीत्रा० परीष्वतव्याय
सहा ॥ उंभूः स्व० कालोइहाग्नेत्रिः ॥ यदुइत्तिदहिलपार्जेवेकालभावहयामि ॥० ॥ उषावाजं प्रस्त्रा० एवज्ञित्रिगुप्तोवृहतिः
वित्रिगुप्तावा० उंभूः उषावाजं हिवं स्वयज्ञित्रिगुप्तेवान्तरेवततः सुरुपुष्टावत्तेः सर्वाः प्रत्यधिदेवताः पृष्ठापयेत् ॥ अतिं
काव्यामेधातिथिरनिर्गायत्राऽप्रगत्यावा० अतिंहतं हृष्टामेतामवेष्ववेदसं ॥ प्रस्यसुक्तं ॥ उंभूः० अग्नेइहाग्नेत्रिः
सूर्यवामपार्जेवेप्रगतिग्रावाहयामि० अप्सुमेधातिथिः० यदुषुप० ग्रावा० अप्समेसोमोग्नेवदर्विश्वानिमेषज्ञा
॥ स्योनाएविद्येवोमेधातिथिः० येमित्रिविश्वशंभुवमप्सविवेषज्ञ ॥ उंभूः स्व० ग्रापइहाग्नेत्रिष्ठुतिष्ठुतिसोमवाम
पार्जेवेग्रापवाऽग्रावा० स्योनाएविद्येवामेधातिथिन्हैमिर्गायत्रिः० स्योनाएविद्येविभवान्वद्वर्णविश्वानि ॥ यद्व्यानः शर्मसप्रथः
उंभूः स्व० भूमेइहाग्नेत्रिभौमवामपार्जेवेभूमिंग्रावाहयामि० इदं विष्णुमेधातिथिद्वुर्गायत्रा० इदं विष्णुविच्चित्रिः
क्रमेत्रेधानिदधेपदं समुद्धमस्य पांसुरे ॥ उंभूभूः स्व० विष्णुइहाग्नेत्रिष्ठुतिष्ठुतिभुधवामपार्जेविष्णुग्रावाहयामि
० इदं ग्रावानिगत्समर्द्धं इदं विष्णुप० इदं विष्णुत्रिष्ठुतिष्ठुतिभुधवामपार्जेविष्णुग्रावाहयामि
न्हैनांखाद्यानं वाचः सुदिनत्वमन्हां० इदं इहाग्नेत्रिष्ठुतिष्ठुतिभुधवामपार्जेविष्णुग्रावाहयामि० इदं ग्रावानिगत्समर्द्धं
इं ग्रावानिगत्समर्द्धं इदं विष्णुप० इदं विष्णुत्रिष्ठुतिष्ठुतिभुधवामपार्जेविष्णुग्रावाहयामि० इदं ग्रावानिगत्समर्द्धं

ते हिरण्यमर्भः प्रजापति स्त्रियुष० उं प्रजा पतेन हृदेता त्यन्यो विश्वाजाता निपरिताबभूवा ॥ यत्कामा ते नुदुमस्तनो ग्रस्तुवयं स्या
मयतयोरयाणं उंभूः प्रजापते० शनिवासपाञ्चेष्वप्रजापतिः प्रायंगोः सार्पराज्ञी सर्पागायत्री० प्रायंगोः पञ्चिरक्तसादसदन्मात्
रं पुरः पितरं च प्रयन्त्वः । उं न० सर्पाः इहागच्छं ते हतिष्ठं ते तिराहुवासपाञ्चेष्वसर्पान् त० ब्रह्मज्ञानं वासरेवो ब्रह्मात्रिष्ठुप० ब्रह्मज्ञ
ज्ञानं । विकुंभू० ब्रह्मन्निहागच्छेष्वकेतुवासपाञ्चेष्वब्रह्माणं ॥ ततः मुक्तृत्वत पुष्ट्यविताय कादिपंचदेवताः स्थापयेता गलानं
त्वागत्पतिं हवामहे कविं कवना मुपमश्चवस्तमं त्येष्वगत्यं ब्रह्मणं ब्रह्मणस्य तः प्रानश्च एव नृतिभिः सादसादतं ॥ उंभू०
विनायक इहागच्छेष्वतिराहो रुक्तरतो विनायकं ॥ नातवेदसेव श्यपरुग्मात्रेष्वपुरुग्मावाहने विद्वि० नातवेदसेवुनवा
मसोममरुतयतो निरहातिवेदः ॥ सनः पर्वदत्तिरुग्मात्रिष्ठवामवेवमिं धुदुरितात्यग्निः० भूः दुर्गेष्वहा० इहतिष्ठेति०
शने रुक्तरतो दुर्गेष्वगाहयामि ॥ नववायो व्यश्वागिरसो वो दुर्गाय विद्वि० तववायत्ततस्यते त्वप० नात्मातर इत्यत्प्रवांस्या
हुएमहे ॥ उंभू० वायो इहागच्छेष्वतिरिष्ठवेस्त्वरत्तं वा० इत्यपाहयामि० प्रादिवत्संभा० प्राकाशो गायत्रिं० प्रादित्यलस्य
रितसेउयेति श्वश्यं तिवासरे ॥ परो यदिध्यतेदिवरुग्मात्रिष्ठवामज्ञिताहो ईद्विणतः प्राकाशं० राज्ञी
उषप्रस्करण्यो ज्ञितो गायत्री० एषो उषाप्रस्कर्याव्यक्षिणी० त्रिवा० दिवत्स्तुषेवामज्ञिता हृहत् । प्रज्ञितो इहागच्छंतं ॥ ॥
उपज्ञितो ॥ यद्वाविनायकादिन्यं चठतरएव स्थायंत् ॥ ततः एहयाठाघंगतयावत्यमाणदेवताः स्थापयेता० उक्ते० ते
वाधिपतिं वास्तोष्यति मावाहयेदित्यके ॥ हेत्रस्यवासदेवह्या० वाधिपतिरनुषुप्त्वै० हेत्रस्यपतिनावयंहि तेतेवजयामसि०
एगामश्ववेष्वश्ल्वासनो मल्लातीदशो हेत्राधिपतेष्वहागच्छेष्वतिष्ठेति हेत्राधिपतिं० वास्तोष्यतेवसिष्यो वास्तोष्यति स्त्रियु०
प्रवा० वास्तोष्यते प्रतिज्ञानी स्फुस्मान्त्वावेशो प्रनमावो भवानः० यत्वेमहे प्रतितं नो नुष्वस्त्वशन्त्रो भवद्विपदेशं चतुष्य
दे० वास्तोष्यते इहागच्छेष्वतिवास्तोष्यति० ततरंजदिलोकपालास्तुर्यमि० मुरवानावाहयेता० तत्रमंत्रा० इत्यंविष्वा०
ज्ञेतामधुष्वद्वसंद्वौ नुष्टुप्रा० इं दं विष्ववाज्ञवीचधस्मुद्व्यचसंगिरः० ॥ इथांतमंहयीनीवाजानां सत्यतिं पतिं० इं
इहागच्छेत्यादिधूर्ववद् ॥ एव मुक्तवायिप्रमिं कार्वो मेधाति० प्रमिं गायत्री० प्रमिं दृतं गयमाय सामंयमोयमो

(9)

तुषुपायमायसोमंस्तुतयमायनुहृताहविः। यमंहयग्रोगक्षत्यनिष्टेष्वरंहृतः॥ यम० मोघुणोधोरः काएवा निर्जन्ति गीयत्री ॥
मोघुणः परानिर्जन्ति दुर्द्वैणवधीत्। यदोषस्मुत्यासहनिर्जन्ते० तत्वायामिष्टुनः शोपोवरुणमिष्टुपूर्व० तत्वायामिब्रह्मणवंद
मानस्तदाशास्त्रेयज्ञमानोहृत्युरुशंसमानं प्रायुः प्रमोघी॥। व० तत्ववायोच्यज्ञवागिरसो
वायुर्गीयत्रावा० तत्ववाय० सोमोध्येनुगोत्तमः सोमेष्विष्टुपूर्वोमोध्येनुं सोमोप्रवंतमाष्टुसोमोवारंकर्मण्यददाति। साद
न्यं विद्यन्यं समेयं पितृवराणं योददाति शदस्मे। सोमे० तमीशानं गोत्तमर्शानोजगतार्इ० तमीशानं जगतस्तस्युषस्य
तिं धियं जन्मवसेद्वमहेवयं। पूर्णानोयथावदसामसदधरवित्तापायुरदव्यः स्वस्तयोर्इशाण० एवमीशानां तादेवताऽप्या
वास्ततदस्तुमित्रावरुणातदेशं योरस्मभ्यमिद्भस्तुशास्त्रं। प्रशामहिगाधमुतप्रतिष्ठानमोदिवेद्वहृतेसादतायाग
हावैप्रतिष्ठास्त्रकंतन्यतिशिततमयावाचाशंस्तव्यंतस्माद्युप॒प॒दृदृव॒प॒श्व॒न्ल॒भतेग॒हृतैवैनाना॒जिगमिष्टतिग॒हृति
पश्वनां प्रतिष्ठाप्रतिष्ठा॑। इति प्रतिष्ठाप्य उक्ततत्त्वां त्रैरात्माप॒त्तम॒त्येवमादिभिर्नाममंत्रैर्वीशोऽशोपचारैः संपूर्ण्यमंत्र
हातं क्रियाहीनं मिति समाप्य अहवेदशानभागेमहेष्वाः पूर्वीत्रनैत्यादिभिर्विधिनाकलशस्थापनं कृत्वा तदुपा
रितत्वायामातिवरुणं संपूर्ण्यतत्वकलशोसमुद्देश्यामात्माहृतकुपीत्रासर्वेस्त्रुजः सरितस्तीर्थानिजलशानदः। प्रा
यां त्रुपजमानस्य उरितत्त्वयकारकाः। ततः कलशमिन्नलाकलशस्य स्तुते विष्णुः। ततः कलशप्रार्थना॑ देवसनव
संवादेभथ्यमानेमहोदधी॑। उत्यन्नोमितदाकुंभविधत्तो॑ विष्णुनात्वयं। तत्त्वोये सर्वतार्थानिर्देवाः सर्वेत्वयिष्यिताः
। त्वयितिष्टनिभूतानित्वयिष्णाणः प्रतिष्ठाः। शिवः स्वयंत्वमेवास्त्रिविष्टुस्त्वं च प्रजापतिः। प्रादित्यावस्वोरुद्गावि
ज्वेदेवाः संयेत्काः। त्वयितिष्टनिसर्वेष्यतः कामफलत्रदः। तत्प्रसादादिमंयज्ञं कन्त्रैमाहेजलोऽन्नवा॑ सांनिध्यं कुरुते
वेशप्रसन्नोभवसर्वदा॑। तत्प्राचार्या॑ त्वाधानं कुर्यात् तत्वप्रधानकाङ्गने विशेषः। सूर्य० सोमं भौमं बुधं वृहस्यनि॑
भुक्तं शनिं राहुं केन्द्रं एतादेवता॑ः। एतत्संख्या॑ कामिरकादिजाता॑ यसमिदाहुतिभिः। तावतांभिष्ट्रवीरुतिभिराज्या॑ हु

तिभिश्वर एतदित्येतत्स्थाने उपर्योगे त्रैश्वर शतं प्रश्वविंशतिर्वाका नृये तर्हि ज्वर सुमास्ति किं दत्ता रायलं ब्रह्मणं इं प्रमं का
लं चित्रगुप्तं प्रभिं प्रपः त्वं मिं विष्णुं इं इं इं प्रजापति सर्वान् ब्रह्मणा मे तादेवता: तत्संख्या कामिः समिदा धातु
निभिः प्रत्र एतदित्यस्य स्थाने पूर्वं संख्या न्यूनां प्रश्वविंशति संख्या इं प्रवृत्तं संख्या वाका नृये तर्हि विनायकं दुर्गावा
युं प्राकाशं प्रज्ञितो वास्तो घ्यतिं हैत्र पालमिं इममिं यमं निज्ञतिं वरुणं वा युसो मं ईशा नं एतादेवता: एतत्संख्या
कामिः ॥ समिदा ध्या दुनिभिः एतदित्यस्य स्थाने उपर्योगे तर्हि वरुणं वाका नृये तर्हि ॥ भुवने उष्वरो उष्वषो त्रैश्वर स
हस्तं संख्या कामिः इं वौं दुनिभिस्ति लिङ्गं गोधूमा दुनिभिः पायसा दुनिभिराज्या दुनिभिः उष्वता वतीना मसमभवे
उष्वषो त्रैश्वर शतं वा ॥ भुवने उष्वरा मित्यस्य स्थाने सविता रमिं इच्छा एतत्संख्या कामिः इं वौं दिव्यत्वं विश्वक
धादु० प्रत्र एतदित्यस्य स्थाने पूर्वं संख्या न्यूनं संख्या कर्तये तर्हि ॥ देवता हयमुद्दिश्य नान्वाधानं वाशे षेण विश्वक
दि ॥ नतः पात्रासादनकाले स्थानो हयं प्रोक्ताणे दवै इवाम यादि रुगपदने कक्तकाज्यहो मप्रसक्तो ग्रनते कसु० प
वासादनमपिकार्ये ॥ निर्वापकाले भुवने उष्वयादिदेवतात्त्वं मुद्दिश्य तूस्मानिर्वापप्रोक्ताणे ॥ नतः प्रज्यसंस्कारः ॥ प्रा
न्येन सह पायसा दिहविश्वयस्य ग्रहसो मार्यगस्ति ॥ वानसाचपर्यग्निं कराणं ॥ दवा खूब संमार्गं तेजस्त्रिवत्तमाप
सा दितस्थात्यामादाय उपग्रहावधिक्रित्य उपभिधारणा दिवा इवास्त्रासादनां तं कुर्यात् ॥ नतः पायसमभिधार्यतस्य व
द्दिष्या सादनां तं कुर्यात् ॥ प्रकार्दिसमिधः इवान्तिलमिङ्गं गोधूमां ज्वरत्रैवासाद्य उपग्रह्यत्वा दिष्या ज्यमां ते य
ज्यमानो नवधाना नुसारेण एतत्संख्या दुनिपर्यासं प्रकर्दिज्ञाताय समिच्चर्वादि हृविश्वतुष्यं भुवने उष्वर्णेन मभ
नित्यज्ञेत् ॥ तथा इं इं ये इं इं ये निचा भुवने उष्वर्णाइत्यस्य स्थाने सवित्र इति वा ॥ इं इं यो ही माभावपक्षेन तदु
द्दिश्यकत्यागः ॥ एवं त्यागं कृते सत्त्विगचार्यो कीदिसमिधो दधि मध्वाक्ताः च वौ हुता राज्या दुनिभ्रुतुष्वर्णुष्वात् ॥ ता
द्दिश्यकत्यागः ॥ एवं त्यागं कृते सत्त्विगचार्यो कीदिसमिधो दधि मध्वाक्ताः च वौ हुता राज्या दुनिभ्रुतुष्वर्णुष्वात् ॥ ता

संकल्पानुसारि संख्याका

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००९ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com